Entomofauna carpathica, 2017, **29**(1): 64-67

ŽIVOTNÉ JUBILEUM IGORA BADURU

V tomto roku v júli sa dožil významného jubilea 75 rokov náš kolega, amatérsky entomológ a člen Slovenskej entomologickej spoločnosti pri SAV Igor Badura z Mojša pri Žiline. Jeho kolegovia ho poznajú ako dobrého človeka, kamaráta, kolegu a predovšetkým odborníka na chrobáky a motýle, lebo dlhé roky sa venuje okrem iných radov hmyzu hlavne koleopterológii a lepidopterológii.

Pre entomológiu Slovenska má význam ako regionálny zberateľ na území Žilinského okresu a v jeho širšom okolí, ale aj v iných oblastiach Slovenska, lebo je mnohé roky pravidelný účastník entomologických dní, ktoré usporadúva SES. Okrem toho sa vo svojom voľnom čase venuje aj organizovaniu iných entomologických aktivít, predovšetkým výchovno-vzdelávacieho charakteru, v rámci výstav hmyzu na území celého Slovenska.

Igor Badura sa narodil 10. júla 1942 vo Varíne. Po skončení základného vzdelania v rodisku pokračuje v ďalšom štúdiu na strojníckej priemyslovke v Martine, ktorú ukončil úspešnou maturitou v roku 1960, keď mal iba 18 rokov. V tej dobe sa musel na umiestenku zamestnať a nastúpil do vtedajších Stalinových závodov v Martine, ktoré boli neskôr premenované na Turčianske strojárne. Po šiestich rokoch praxe vo výrobe motorov ako technológ a konštruktér sa dostal do žilinského výskumného ústavu ZVL VÚRAL. Tu pracoval ako konštruktér jednoúčelových strojov a zariadení nasledujúcich 36 rokov a po dovŕšení šesťdesiatky v roku 2002 odchádza do dôchodku.

Už prvé roky života pri detských hrách na indiánov, či pri športe si všimol, že na poľných cestách, ktoré boli "vychodené" od gazdov chodiacich na svoje políčka, pobehovali rôzne druhy hmyzu – predovšetkým chrobáky. Obdivoval ich s rešpektom, ale aj so strachom, lebo o nich v tom čase ešte "nič moc" nevedel. Keď mal 13 rokov začal zbierať spočiatku motýle, ktoré chytal do sieťky, ktorú mu ušila matka. Naučil sa ich preparovať a ukladal ich do papierových škatúľ, kde lepil nakrájaný korok zo zátok, kde motýle napichoval. Spoločne so svojim otcom, ktorý ho v jeho záľube podporoval, chodievali do Jedľoviny, Starohradskej či Kurskej doliny v Malej Fatre. Vtedy tieto doliny vyzerali inak ako dnes. Bolo tam viac svetla a kvetov a neboli tam asfaltové cesty, ale iba prašné, na ktorých boli

kaluže, konský trus a práve tam sa zhromažďovalo najviac rôznych druhov motýľov a iného hmyzu. Už v tomto období obdivoval prekrásneho motýľa jasoňa červenookého, ktorého volali "slamenák", lebo keď letel v ich blízkosti, tak bolo počuť šušťanie krídel. Z tohto obdobia si dobre pamätá rok 1963, kedy videl v lete poslednýkrát jasoňa v Starohradskej doline. Zberateľská túžba trvá u Igora dodnes, ale pred päťdesiatimi rokmi priradil k záľube k motýľom aj chrobáky.

Od roku 1968 býval v Žiline a vždy keď mu to čas a počasie dovoľovali, využil voľné chvíle, aby chodil s manželkou i svojimi dvomi deťmi, dcérou a synom, na túry a prechádzky do prírody, kde využil každú možnosť venovať sa svojej záľube – entomológii.

Hlbší záujem o spôsob života hmyzu a všetko čo s ním súvisí ho priviedlo k vstupu do Slovenskej entomologickej spoločnosti pri SAV, kde sa v roku 1977 stáva jej členom. Viac ako 40 rokov sa Igor pravidelne zúčastňuje entomologických dní, stretáva sa s entomológmi z celého Slovenska a vymieňa si s nimi zážitky, skúsenosti a čerpá mnohostranné entomologické vedomosti, čo sa nedá nahradiť štúdiom žiadnej odbornej literatúry, ktorá je však k tejto práci tiež veľmi potrebná. Pri svojich potulkách prírodou zbiera rôzny entomologický materiál na doplnenie zbierky, ale hlavne sa venuje fuzáčom (Cerambycidae) a nosáčikom (Curculionidae).

Igor Badura na Entomologických dňoch na Kysuciach (Oščadnica, 14.-18.VI.2017).

Počas svojho života spolupracoval aj spolupracuje s mnohými známymi aj menej známymi entomológmi zo Slovenska i zo zahraničia. Spomeniem napr. lesníka Schmidta z Rimavskej Soboty, po ktorom zdedil jeho zbierku hmyzu, rovnako RNDr. Vladimíra Straku, ktorý dlhé roky pôsobil v SNM Múzeu Andreja Kmeťa v Martine a s ktorým úzko spolupracuje asi od roku 1980. Ich vzájomný kontakt sa postupne prehlboval a zintenzívnil sa po začatí entomologickej burzy v Martine, ktorú po prvýkrát zorganizoval v roku 1986 dnes už zosnulý Vladimír Rakšáni z Martina. Tu si Igor postupne zadovážil do svojej zbierky exotické druhy hmyzu z celého sveta. V priebehu asi desiatich rokov vybudoval svoju prekrásnu a rozsiahlu zbierku exotického hmyzu a tieto krásne, cudzokrajné exempláre zostavil do výstavnej zbierky, ktorú už roky sprístupňuje širokej verejnosti, aby poukázal na krásu, ktorá sa nachádza na našej planéte. Tieto svoje aktivity koná od roku 1995, keď po prvýkrát vystavoval exempláre hmyzu vo svojom rodisku, vo Varíne, kde lektorom výstavy bol RNDr. Vladimír Straka, ktorý mu vtedy poskytol nezištnú odbornú pomoc. Tu hmyz vystavoval vo vitrínach, ktoré mu urobil ešte jeho otec. Od tohto roku každoročne usporadúval niekoľko výstav v múzeách, kultúrnych zariadeniach, školách, v centrách voľného času pre mládež a pod. až do roku 2002, kedy odišiel do dôchodku.

Počas svojho života Igor Badura spolupracoval aj s inými známymi slovenskými zberateľmi hmyzu. Uvediem v krátkosti pár spomienok na Jána Zelného, s ktorým sa poznal asi od roku 1980. V tom čase to bol už starší pán (cca 60 rokov), ale s veľmi aktívnym prístupom k hmyzu a v týchto rokoch sa často navštevovali a úzko spolupracovali. Pre Zelného Igor preparoval hmyz, ktorý nazbieral a už nestihol všetok vypreparovať. V roku 1986 boli Entomologické dni v Bardejove, na ktorých ho Ján Zelný oboznámil s bionómiou fuzáča zemolezového (*Gaurotes excellens = Pseudogaurotina excellens* Brancsik, 1874 [= fuzáč karpatský]). Aj keď sa Igor v tom čase venoval väčšinou fuzáčom (Cerambycidae), niečo o ňom vedel, ale nikde ho neobjavil. Odvtedy začal intenzívne pracovať na jeho objavení a keď získal svoj prvý exemplár, tak to bolo hlavne zásluhou Jána Zelného. Spoločne tiež chodievali na mnohé lokality, ako napr. Kozol, Klapy, Kraľovany, Manín, Vápeč a podobne. Pri spoločných návštevách sa ich debaty niesli v duchu štúdia spôsobu života jednotlivých druhov hmyzu a udržiavania lokalít v takom stave, aby hmyz na nich dokázal zotrvať.

So svojim starým kamarátom Jankom Šupolíkom zo Žiliny tvorí už roky nerozlučnú dvojicu a ťažko si dnes už dokážeme predstaviť jedného bez toho druhého. Spoločne chodia na zbery hmyzu, na Entomologické dni i na burzy hmyzu a vzájomne sa v entomológii doplňujú. Často ich stretáme aj v spoločnosti RNDr. Vladimíra Straku z Martina a v tejto trojici robil spoločne napr. i výskum parku Drienová v Rajci, ktorý organizoval RNDr. Ladislav Židek z Rajca, známy "mecenáš" dobrých entomologicko-vedeckých aktivít a aktívny sponzor slovenskej entomológie.

Aj keď poznáme Igora ako výborného odborníka – chrobáčkara, zatiaľ nevydal žiadnu prácu ani odborný entomologický článok, hoci človek s jeho skúsenosťami by mal určite čo publikovať. Okrem štúdia hmyzu, zberu a faunistike vo svojom okolí sa venoval hlavne poriadaniu už spomínaných výstav hmyzu, ktorých počas svojho života zorganizoval viac ako deväťdesiat, po celom území Slovenska.

K organizovaniu výstav ho inšpiroval Vladimír Rakšáni (*1950 – †2010) z Martina, kde už na jeho prvej výstave chrobákov, ktorú organizoval v Martine, uvažoval aj Igor Badura, že by aj on mal zorganizovať podobné výstavy. Tieto by však mali byť také, na ktorých by boli aj motýle, chrobáky a iné druhy hmyzu, nielen z celého sveta, ale hlavne zo Slovenska. Snažil sa preto prilákať záujemcov zo všetkých vekových kategórií. Tento zámer sa mu aj podaril a od roku 2002 organizuje výstavy hmyzu zásadne v základných školách, lebo deti nemusia cestovať za výstavou a vidí ju celá škola, postupne každú vyučovaciu hodinu iná trieda. Každá trieda takto dostane odborný výklad problematiky a možnosť si prehliadnuť cca 4 000 kusov hmyzu z Igorovej rozsiahlej a prekrásnej zbierky. Ohlasy na tieto jeho aktivity sú až neuveriteľne kladné, o čom svedčia nespočetné zápisy v jeho kronike výstav. Igor sa tejto aktivite venuje hlavne preto, lebo si myslí, že deti treba od malička zoznamovať s prírodou a všetkým zaujímavým, čo v nej je, aby si vybudovali určitý vzťah, ktorý im vydrží aj v dospelosti. Chce proste všetky svoje zberateľské zážitky, chvíle strávené v prírode pri jej skúmaní a sledovaní, ako aj exempláre zbierky, ukázať ľuďom a neskrývať ich "iba v skrini".

Táto jeho aktivita je obzvlášť cenná a dôležitá na budovanie prírodovedného povedomia mládeže a budovaniu ich lásky k prírode, za čo patrí Igorovi veľký obdiv a uznanie aj nás, ostatných amatérskych, či profesionálnych entomológov Slovenska.

Menej známym faktom o Igorovi je aj jeho láska k strelectvu a mnohí jeho priatelia ho poznajú tiež ako excelentného športového strelca s mnohými oceneniami v tomto športe.

Milý Igor, prajem Ti v mene svojom aj v mene Tvojich všetkých priateľov a kolegov entomológov z celého Slovenska do ďalších rokov života hodne zdravia, entuziazmu, zberateľských i rodinných úspechov a hlave to, aby si stále zostal takým "správnym chlapom", ako si bol celý život a akého sme Ťa vždy poznali a verím, že dlhé roky ešte poznať budeme.

Ad multos anos !!!!!

Karol Kříž